Szóbeli érettségi tételek magyar nyelv és irodalom tantárgyból

A Nemes Nagy Ágnes Szakgimnázium 12. B osztálya számára

2026 október

Szaktanár: Somfai Barbara

I. Életművek. Művek a magyar irodalomból. Kötelező szerzők

1.) Petőfi Sándor népiességének újszerűsége

„Petőfi egyrészt programszerűen vállalta a népiességnek minden egyes elemét és összességét, másrészt azonban egy pillanatra sem volt hajlandó lemondani a romantikus én szubjektivizmusáról és kétségbevonhatatlan elsődlegességéről. Ennek a programnak jegyében hajtotta végre nagy kísérletét a verses epika megújítására: miután pazar és szellemes komikus eposzban kifigurázta a nagy történelmi eposz műfaját, népmesei indíttatású gyönyörű romantikus elbeszélő költeményben mutatott példát az általa követendőnek vélt irányzatra, változatos és gazdag daltermésével pedig a népies dalköltészetnek sokáig szinte kizárólagos mintáit alkotta meg."

(Margócsy István)

Feladat: Mutassa be néhány szabadon választott vers segítségével, Petőfi népies költészetének főbb jellegzetességét!

2.) Arany János balladaköltészete

„A ballada maga is egy virtuóz műfaj. Önkifejezésre alkalmatlan, epikus volta általában kiküszöböl belőle minden lírai mondanivalót. Eredetileg, különösen a skótoknál és a székelyeknél, tragikus vagy mulatságos események tömörített megrögzítésére szolgált; a romantikában ez is álarcoskodás lett."

(Riedl Frigyes)

Feladat: Mutassa be a ballada műfaj jellegzetességeit néhány szabadon választott Arany-ballada segítségével. A választott szövegek segítségével mutasson rá a műfaj sokszínűségére, változatainak erejére!

3.) Ady Endre Új versek kötete

„Ady olyasmiről énekelt, amiről nem csak a közmorál, de az illendőség, a lovagiasság és a férfias jó ízlés is tiltotta beszélni: a beteg, tilos, bűnös szerelemről, az élet gonosz mámorairól, a pénzről, a lét szörnyű, zavaros és véres élményeiről."

(Keresztury Dezső)

Feladat: Mutassa be Ady Endre *Új versek* című kötetét! Néhány szabadon választott verssel igazolja annak újszerűségét!

4.) Tétel: Babits Mihály: Jónás könyve

„Jónás tehát ellen-hős, vagy majdnem az, a költő alteregói közt a legobjektívabb, legrealistább, hal-bűzbe és glóriába mártva. A szerkezetváz csupa ellentétből épül, valahogy mindig az történik, amit nem várunk. Jónást elhívja az Úr – Jónás megszökik. Isten megbünteti – Isten megmenti. Jónás meggyőződik róla, hogy Ninivének pusztulnia kell – Ninive nem pusztul. Jónás többet tud saját istenéről, mint az olvasó, s mihelyt meghallja felsőbb utasítását, pánikszerűen szedi nyakába a lábát és menekül. Tudja ő azt jól, mélységes-mély tapasztalataiból tudja, hogy saját, választott istene kényszeríti majd a nem neki való szerepre, az hagyja cserben, az égeti le, annak van igaza. Érti és nem érti. Mi is így vagyunk vele, értjük és nem értjük ezt a lelkiismeret–erkölcs–kényszer–Istent, akinek részei vagyunk."

(Nemes Nagy Ágnes)

Feladat: Miért mondható, hogy a Jónás könyve szellemi önéletrajz? Bizonyítsa az állítást a babitsi életmű és a szöveg alapján!

5.) Tétel: Kosztolányi Dezső regényei

„Íróink közül Kosztolányi használta ki legjobban a Freud gondolatmenete által kínált művészi lehetőségeket. A regény műfaj preferálásában minden bizonnyal szerepet játszott a mélylélektan felé való fordulása. Továbbá a felismerés, hogy annak tanulságai elsősorban a történéses művekben hasznosíthatók. Ebben a műfajban (hosszú történetekben) fejtheti ki legalaposabban az elfojtott vágyakat, érzéseket."

(Schöpflin Aladár)

Feladat: Mutassa be Kosztolányi Dezső egy szabadon választott regényét! Térjen ki annak feltételezhető irodalmi, szellemtörténeti előzményeire, ismertesse néhány poétikai, narratológiai jellegzetességét!

6.) Tétel: József Attila tájversei

„… nem az ember belső rajzával, érzelmeivel, képzeletével, akarat-megnyilvánulásaival van dolgunk, még csak nem is az ember viszonyával a dologi világhoz, hanem közvetlenül a látványban és általában az érzékelésben feltáruló valóságrésszel.."

(Tverdota György)

Feladat: Ismertesse József Attila tájverseinek újfajta megközelítését! Milyen – korábban ismeretlen – motívumokkal operál a költő? Illusztrálja állításait néhány szabadon választott vers segítségével!

7.) Vörösmarty Mihály: Szózat

„A Szózat a magyar múltat már az egész emberi történelem részének, kibontakozásához való hozzájárulásnak tekinti: a meghozott ezredévi szenvedés nyomán, az élethez való történelmi jog nyomán ezért fordulhat immár „bátran" a magyar a nagyvilághoz. A Szózat ebben jelent nagy fordulatot a magyar hazafias lírában: a magyar tagja lett a népek hazájának is. A Szózat […] a nemzeti múlt erőforrása mellé odaállította a szabad világ kiérdemelt szolidaritásának erkölcsi erőforrását is.

(Tóth Dezső)

Feladat: Mutassa be Vörösmarty Mihály Szózat című versét a hazafias óda műfajának bemutatásán keresztül!

8.) Jókai Mór: Az arany ember

„Rávette a magyarokat a magyar irodalom olvasására, vagy helyesebben a Jókai-olvasásra, de ezzel együtt befecskendezte a szívükbe a romantikus világlátást, így aztán a magyar olvasó gondolkodása messzire került a világtól. Mikor az őt követő írók színre léptek, immáron nem pusztán a hatalmas életművel, de az olvasókkal is, akik csak azt tudták érteni, ami Jókai nyelvén beszélt."

Háy János

Feladat: Mennyiben tekinthetjük Az arany ember című regényt vérbeli romantikus alkotásnak, és mennyiben mondható róla, hogy lépés a realizmus felé?

9.) Mikszáth Kálmán novellisztikája

„Mikszáth derűje, előadásának a bája csaknem elfödi azt a mélységes kiábrándultságot, eszménytelenséget, sőt itt-ott cinizmust, ami a mikszáthi világkép alapja. Az anekdotamondás a titka Mikszáth csodálatos stílusművészetének. Vannak írók, akik a szemükkel írnak, látják a leírt jelenetet. Vannak, akik a fülükkel, melyben előrecseng a teljesítendő ritmus. Mikszáth a szájával írt – minden sora magán hordja az élőszóbeli elbeszélés közvetlenségét."

(Szerb Antal)

Feladat: Mutassa be A jó palócok vagy a Tóth atyafiak kötetet néhány szabadon választott novella alapján!

10.) Herczeg Ferenc: Kék róka

„Herczeg Ferenc ugyan aligha nemzeti klasszikus, de nem is teljesen érdemtelen szerző. Azok a művei, amelyekben nem próbál profetikus pozícióból nagyívű történelemértelmezést nyújtani a nemzet sorsáról, kifejezetten élvezhetők. Ma is eleven olvasmányélményt jelentő művei leginkább a szórakoztató irodalom körébe sorolhatók. A Kék róka című színműve is jó dramaturgiai érzékkel megírt társalgási darab, amely ma sem hat porosnak."

Gintli Tibor

Feladat: Mutassa be a Kék róka című színdarabot, jól megírt társalgási darabként! Ismertesse a szereplők viszonyrendszerét, cselekedeteik motivációit!

II. Szerzők, művek, korszakok a régi magyar irodalomból, a 16-18. századból

11.) Csokonai Vitéz Mihály költészetének sokszínűsége

„Legalább ilyen fontos azonban számunkra az is, hogy ezt a világképet a maga dinamikájában ragadjuk meg. A változás, az átformálódás természetes folyamat: válasz a léthelyzet változásaira. Minden léthelyzet egymásból következik, de eltérő lényegű is, így a költői világkép formálódásának stációi is sajátszerűek, s nem egy másik szakasz mércéjével mérendők."

(Debreczeni Attila)

Feladat: Bizonyítsa be, hogy Csokonai Vitéz Mihály irodalmunk egyik legsokszínűbb lírai életművét hozta létre néhány szabadon választott alkotásán keresztül!

III. Portrék, metszetek, látásmódok a 19-20. század magyar irodalmából

12.) Örkény István és a grotesz

Örkény szerint a groteszk indítéka: "az írói magatartás imperativusa: tagadni mindent, ami kézenfekvő, ami adott, pontosan és jogérvényesen körvonalazott." Az ábrázolás groteszk jellegén keresztül tagadja a bemutatott világot, s ugyanakkor egy meghatározott külső pontról szemléli azt."

(P. Müller Péter)

Feladat: Mutassa be Örkény István néhány szabadon választott műve alapján a groteszk esztétikai minőséget!

13.) A parasztábrázolás Móricz Zsigmond műveiben

„Móricz másik újdonsága a paraszti világ struktúrájának bemutatása. Novelláiból zárt, hierarchikus világ tárul elénk, ahol a nincstelen zsellért a néhány holdas paraszttól áthidalhatatlan szakadék választja el. A hierarchia egyik fokáról a másikra lépni szinte lehetetlen, vagy emberi erőt meghaladó feladat. Móricz ábrázolásában a falu – Ady szavával – a lelkek temetője, a kielégíthetetlen emberi vágyak színtere. Mivel a társadalmi mozgás ebben a rendszerben szinte lehetetlen, a vágyak, energiák és törekvések csak az ösztönök szintjén vezetődnek le. Móricz arra is rámutat, hogy a hagyománynak nemcsak értékőrző szerepe van, hanem fogva is tartja a parasztságot, lehetetlenné teszi a felemelkedést, a többre vágyást."

(Vass Ákos)

Feladat: Jellemezze Móricz parasztábrázolásának újszerűségét egy szabadon választott műve alapján!

IV. Metszetek a 20. századi délvidéki, erdélyi, felvidéki, kárpátaljai irodalomból

14.) Bodor Ádám novellisztikája

„Bodor Ádám számára Erdély nem a fényes magyar múlt elsüllyedt világa, hanem egy történelmi kataklizmák sújtotta táj, ahol örmények, szászok, zsidók, magyarok, románok, ruszinok élnek együtt. Ha hagyják őket. Mert Bodor műveiben bizony már rég nem hagyják. Könyveinek világa sok esetben szinte apokaliptikus, egy olyan világ, amelyben már semmi sem működik a régi, hagyományos normák szerint, mindent átjár a terror, a pusztítás és az anarchia fenyegető jelenléte."

(Győrffy Ákos)

Feladat: Mutasson be és elemezzen egy szabadon választott Bodor Ádám novellát! Elemzésében térjen ki a valóságos és mágikus elemek használatára, valamint a terror megjelenésének nyomaira!

V. Művek a kortárs magyar irodalomból

15.) Parti Nagy Lajos költészete

„Egyes szóleleményeitől, szókapcsolataitól, verstördelési manővereitől a szavam is elállt. Szerettem a tévében nézni, ahogy nyilatkozik (akkor még néztem tévét, amit hét éve már nem teszek), szerettem a stílusát, a hanghordozást, a debattőr agyát, hasonlított e tekintetben Esterházyhoz. Ami Esterházy volt az írók közt, az volt Parti Nagy a költők közül: igazodási pont. Ami pedig a munkásságát illeti: most úgy tűnik, hogy a Petri György utáni nemzedékből Kukorelly Endre és Kovács András Ferenc mellett ő a korszak legnagyobb költője."

(Kácsor Zsolt)

Feladat: Néhány szabadon választott szövegen keresztül bizonyítsa be, hogy Parti Nagy Lajos korunk „posztmodern költőfejedelme"!

VI. Művek a világirodalomból

16.) Tétel: Biblia

„A felvilágosodás koráig Mózes 5 könyvével kapcsolatban semmilyen kérdés nem merült fel. Azonban Johannes Welhausen kidolgozta az okmányelméletét, vagyis hogy az 5 könyv négy fő forrásból áll. Az első a Jahvista forrás, ami északon keletkezett, Istent Jahvénak nevezi, Isten szent hegye a Sínai hegy és antropomorf istenképet alkot. Az Elohista forrás délen keletkezett, Isten egyenlő El-lel, Elohim-mal, szent hegye a Horeb és ez is antropomorf istenképet állít elénk."

(Landauer Ágota)

Feladat: Mutassa be a Biblia teremtéstörténeteit, valamint világítson rá a különbségek okaira és mibenlétére!

17.) E.T.A Hoffmann: Arany virágcserép

„Anselmus, a főszereplő csetlő-botló figura, idegen a polgári világban, nem tud azonosulni a környezetével. Kezdetben maga sem tudja, hogy ügyetlensége, gyermekien élénk képzelete érték, ezért görcsösen igyekszik megfelelni a polgári életideálnak."

(Lovizer Lilla)

Feladat: Mutassa be Hoffmann Az arany virágcserép című verses regényét! Feleletében térjen ki a romantikus menekülés, romantikus irónia fogalmainak bemutatására!

VII. Színház és dráma

18.) Madách Imre: Az ember tragédiája

„Madách költeménye alapjában pesszimista. Majdnem gúnynak hat az, hogy Ádám, nem kétkedve a jövő rettenetes semmiségében, amit Lucifer elébe fest, mégis elfogadja ezt a sorsot."

(Babits Mihály)

Feladat: Ismertesse Madách művét a szereplők viszonyrendszere alapján! Hogyan változik a szereplők helyzete a mű előrehaladtával?

19.) Csehov: Sirály

„a dráma dialogikus szövetét a tematikus szálak szakadozottsága, következetlensége és töredezettsége jellemzi. Minek a következtében bukkannak fel ezek a vonások? Mi szakítja szét a tematikus szálakat? Miért van, hogy a témák nincsenek megragadva, kibontakoztatva, hanem a levegőben lógnak? Mit fejez ki ez a kibontatlanság, meg nem ragadottság?"

(A.P Szkavtimov)

Feladat: Mutassa be Csehov Sirály című művét! Térjen ki részletesen a szereplők viszonyrendszerére, valamint mutasson rá a drámaiatlan dráma jellegzetességeire a műben!

VIII. Az irodalom határterületei/ Regionális irodalom

20.) A slam poetry

„Nem versfelolvasás, mert első hallásra is érthető szöveget mondunk, színpadi elemekkel tarkítva, és verseny keretein belül történik. Nem színházi előadás, mert nincs előzetes forgatókönyv. Nem rap, mert nincs alatta zene és nem is szükséges a kötött ütemes lüktetés.

Kicsit mégis rap, mert az utca nyelvén szól, aktuális témákról, hétköznapi emberektől, hétköznapi embereknek. Kicsit mégis színház, mert az egyes versek előre megtervezettek, begyakoroltak és az előadók a szavakon kívül egész testüket is bevethetik. Kicsit mégis vers, mert többnyire van benne rím, hasonlat, sőt olykor metafora is. Ez egy kötetlen stílus, amiben gyakorlatilag két fő szabály van: saját szerzeményt kell előadni és összesen három perced van a színpadon, hogy érvelj, meggyőzz, megnevettess, szórakoztass, elgondolkodtass és sikert arass!"

(Mavrák Kata)

Feladat: Mutassa be a slam poetry történetét, néhány jellegzetességét a mellékelt slamversek alapján!

Simon Márton: Március 14.

Egy gondolat bánt engemet, vagyis csak piszkál, nem bánt,
rezegteti az agyam, mint a Petőfi a membránt
hogy most a szó a fegyver, és a vers a sláger!
És lehet benne több a vágod, mint a Wagner,
mert kevésbé az operázás, inkább az maradt benned
hogy milyen volt szőkesége Eminemnek
de ha te el se hiszed, hogy a költő is ember
mert már csak Hófehérkére élvezel az Apple fétiseddel,
és minden mást lenézel, majd ágyban, párnák közt jössz rá, vérbajt
nem a semmitől kaptak a költők, mikor két csajt
egyetlen Ady-sorral egyszer, véletlenül egyszerre szedsz fel.
Mert a költészet, olyan mint a Barátok közt. Örökké tart.

Csak adja a gyújtást, ez a gyertya nem fogy el, max eldől
négy ütembe nyomja, mint az a csávó a fotelből,
de ne inhalálj – a szó nem jó lenn tartva.
Mert a vers testüreg motozás a bal pitvarba,
a császár új ruhája, ki így mondja, ki másképp,
hogy isten hozott nálam öcsém, ez a való világ 7
a hang kitart, bárha a szikla ledől
mert itt party van, party big lajos forevör
ez hetven évesen is áj ken get nó,
és nem megy ki a divatból, mint a fanszőr meg a technó
ez a fa, amin villám fut át, mint az AC/DC logón
a vers hatásszünet a vészvillogón
ez az esemény utáni tabletta, amit előre szedj,
de nem célzóvíz és nem kettő fél belőle 1
egy nadrágba bújt felhő, kinek a kabátja orkán,
ez Chuck Norris, magyar hangja Latinovits Zoltán,
ez a szavak ereje, ha stílusos, ha tiszta giccs
– és itt most nem lehet káromkodni, szóval éljen Babics!!

És ha majd mindenki a húrokba tép, vágod
és többet nem hagyja el, csak azért se a biztonsági sávot
csíkra lép, startzászlót lenget, hogy mától semmi sem a régi,
és a facebook jelszavát is „világszabadság”-ra cseréli,
mert most akkor kiáll, ő lesz, kit a sors hullámai vernek
hogy két rokkant hely kell neki, mint a Hajdú Péternek
és a keletitől a nyugati aluljáróig

rímekben mondja be, ha az ajtó záródik
– majd akkor ott flesselek én, a darts tripla húszas mezején,
mint négyszáz paripa egy motorban, meg kétszáz decibel
és összeállunk és hangunkat többet nem nyeli el
rossz hangosítás, vagy acéli zörej.

Eljött a nagy bevetési nap, a szavak forradalma
rím lángol a jobb kézbe és ritmus forr a balba
habár felül naponta százszor, nem hasizomra gyúr
aki itt van, mert tudja, azért a szó az úr
ma nem kell az ünnepélyes, lassú gyászzene,
mert Hősök adják a frankót, hogy élj vagy játssz vele
s ha majd megrendülten elköszönsz, mint egy sportközvetítő
maradjon utánad egy mikrofon forma sírkő,
és rajta csak annyi: na mit bámulsz?
rád számolnak, ha be nem számolsz,
itt az idő, most vagy soha – make
some noise!

Said: Tükör mogul

Hogy ki vagyok én?
Láttam, ahogy az utolsó elindult pillantást megveted,
és azt mondod magadnak: ez vagyok én!
Kellek vagy nem, ez vagyok én!
A legjobbat, amit eddig ki tudtam hozni magamból
az most itt áll.
Ezt mind végignéztem,
ahogy a fogad mosod és köpsz,
szabadon, önfeledten, mint ahogyan a rúzs fedi le a húst,
nem a szádon.
Láttam, ahogy meztelen mosod magad.
Láttam, ahogy az őrületet viccből imitálva megijedsz magadtól,
majd legyintesz, ezt mind láttam.
Hogy ki vagyok én? Majd később elmondom.
A lényeg, hogy láttalak csókolózni mással is és magaddal is.
Láttam, ahogy házibuliban egy díler faszi marasztal.
Láttam, ahogy a pattanásaid nyomod.
Láttalak táncolni, ahogy gyakorlod,
hogyan kell másokat magadhoz láncolni.
Láttalak szarni is, az orrlukad közelről,
ahogy a kólát szívod fel a saját öledből.
Láttam az arcodon, hogy mást akartál te nem ezt,
ahogy megvakarod a segged, az ujjad szagolod és nevetsz.
Hogy ki vagyok én? Majd később elmondom.
A lényeg, hogy láttam, ahogy taxis titeket hesszel,
mert a hátsó ülésen részegen egymásnak estetek.
És láttam, hogy ugyanebben a pillanatban
a taxi mögött a megállóban két részeg szintén egymásnak esik.
Láttam, ahogy kisgyerekként a saját torzult formádon nevetsz,
és láttam, ahogy a nagyanyád az öngyilkosságot fontolgatja.
Látom, ha tetszel magadnak, és azt végképp, hogyha nem.
Láttam, ha úgy indulsz el, hogy ő ma szeretni fog,

és látom, ha előre látod, hogy ez csak fogni szeret.
Látom, ahogy az idő múlása kizökkent,
látom, amikor elkeseredsz mennyire egyedül vagy,
és látom, mikor rádöbbensz, hogy nem vagy egyedül.
Hogy ki vagyok én? Mindjárt elmondom.
A lényeg, hogy láttam Neot a mátrixban úgy bambulni, mint előtte soha.
Hogy ki vagyok én?
Láttam, ahogy sokan ötször azt mondják kampókéz,
majd meghalnak.
Hogy ki vagyok én?
Láttam az Arnolfini házaspárral szemben kik állnak.
Hogy ki vagyok én?
Láttam, ahogy a taxisofőr De Niro magához beszél, és azt mondja
„Hozzám beszélsz?”.
Hogy ki vagyok én?
Azt kérték tőlem, mondjam meg nékik, ki a legszebb a vidéken.

Láttam egy pár, hibátlanban úszó önfeledt mosolyt,
amit, mint minden mást, a csendek mély kútjával lesek,
hasonlóan, ahogy a figyelmet az apró betű.
Láttam, ahogy engem kutatsz, de csak magadat látod,
mert nem jössz elég közel.
És igen, láttam, ahogy azt játszod vissza tudsz-e nézni olyan gyorsan reám,
hogy még lásd magadon, amikor még nem ide néztél.
Soha nem jött össze.
Hogy ki vagyok én?
Nem is kell elmondanom, hiszen a választ már tudod.
Én vagyok az ember minden tükör mögött.
Az vagyok, akit a pupillád tükrében látsz, mikor egészen közel hajolsz…
akit a pupillád tükrében látsz, amikor egészen közel hajolsz.
Én vagyok az ember minden tükör mögött.

KEMÉNY ZSÓFI: MINDEN VALAMI

Az égszín kék. A fröccs öntött. A vonat szerelvény. A konferencia beszélgetés. A katona dolog.
Az indulat szó. Az Atya, úristen. A Jézus Krisztus, a Szűz Mária.
A kín szenvedés, de a könny gáz. A dühöngő őrült, viszont az áldott jó!
A tuti biztos. A tizenkettő egy tucat. A szám misztika.
A mell bőség. A szépség ideál. A divat diktátor. A gyerek betegség, de a gyermek áldás.
A tini vígjáték. A csók király!
Az ingatlan biznisz, ahol az édes drága.
A beszéd kényszer, a drog függőség, mert a szenvedély beteg.
A játék szenvedély, a szerencse játék, a próba szerencse.
Nade az asztal társaság?
És a kutya szar? A vé cé.
Ha a házi nyúl, akkor az Eszter házi?
A fül hallgató, a szem üveg, a fej dísz.
A gyomor keserű. A csomó minden.
A hála pénz. A pénz hiány, így az adó csalás.
A turul madár, a sas kabaré… A sas madár, a turul kabaré.
A magyar nemzet. A haza szeretet, a környezet védelem, a világ háború.
És a sziget…? Passz.
A politikus bűnöző. A császár szalonna. A király nő. A képviselő fánk.
A cigány pecsenyét árul, a zsidó tojást, az ős hazát.

A miniszter elnök, az állam titkár, a nép HARAG… ja nem: a nép stadion!
Az egy null. A nulla negatív.
Ahol a bizalom gerjesztő, ott a fájdalom csillapítás.
A szélső érték, sőt, a szélső jobb!… A ló fasz.
Az érettségi bizonyítvány, a fő iskola, de a világ egyetem!
A megmondó ember, a kidobó ember, az öreg is ember! Na de a takarító nő.
A buci maci, a kövér Laci, a segg fej.
A magyar vándor, ráadásul az ötszáz ezer. A fél millió, ha millió fél.
A Balaton világos, pedig a tiszta gáz. Az édes savanyú.
A vodka szóda, a viszki kóla. A David off. A macska jaj. Nem, a macska kő, de az egér út, a csikó hal, a szarvas marha.
A budai vár. A pesti dzsentri. Na de a panel proli?
A kár vallás, a hit oktatás. A test nevelés. A gondolat fertőzés, engem a fogalom zavar.
A hétfő bűn, bár az iPhone 6.
Az író gép, a vadász görény. A rendőr? Vicc. De a fegyver nem! Sajnos nem csak a poén gyilkos.
A nő személy, de a férfi állat? A ,,kegyes ” hazugság, mert a jóban: rosszban.
Az egész biztos, hogy a férfi-nő konfliktus, a szív probléma, az agy halál.
Az ,,együtt” működés. A ,,majd” nem.
A fekete fehér, az igen nem.
A rossz lóratenni, de a jobbsorsra érdemes!
Csak a csoda szer, mert a halál fasza, de a halál komoly.
Az élet képtelenség, a vég cél, de a lét minimum.
És abszolút érték.

Kemény Zsófi: ADYslam

Drága Ady Endre!
Megint Csinszka vagyok, vegyél már feleségül légy szíves, és akkor eskü nem írok többet.
Hát mit tegyünk, ha a Maslow piramisom tetején az áll, hogy egy beteg, alkoholista, narcisztikus, pszeudomegváltó roncsot ápoljak a ragyogó tínédzseréveimben? Szinte arra születtem, hogy a lábtörlőd legyek!
Két külön világ, de mégis egymáshoz passzolunk, mint a wombat meg a pele:
hiszen mi félszavakból is értjük egymást: azt mondom bazd… tudod mi a másik fele.
Olyan jó lenne együtt megöregedni… ja hogy te már megöregedtél? Cirmoscica vajh’, hová lett a haj?
Te leszel a felettes énem, úgyhogy Freud meg magad!
A péniszirigység megy, az Adypusz-komplexus marad.
Igen, talán meg is foglak csalni néha-néha mer’
ez a kölcsönkenyér esete a visszajárással, haver!
Majd becézgetjük egymást:
– Jajj, te!
-Te vagy a te!
És néha vitatkozunk is, de nyugi, imádok veszíteni!
És tudom, hogy én vagyok a hibás, ha meg nincs hiba, van hiba, és az az enyém!
Beleordítom, ha van mikrofon,
hogy mindenről én tehetek, mivel kettőnk közül én vagyok a tehetős. Hát persze, szívem, rádiratom a birtokom!
Gógot és Magógot akarom apósaimnak, mert annyira cukik együtt!
És ha majd a társaságban a többi majom kérdezi, hogy lehetsz ennyire boldog,
majd mondod, hogy mert van feleséged amúgy, csak nem hordod.
Nyugodtan lépj a lábamra, arra van, hogy járjunk rajta!
Nyugodtan lépj a szívemre, arra van, hogy taposd le, rajta!
Nem leszek melletted nemtelen,
a vér baj ugyan, nade nem nekem!

A betegséged ugyan gender-úton terjed, és eredménye a föl-földobott talp,
de tulajdonképpen a skalpod azért mégiscsak elég jó skalp,
szóval libidókázzunk!
Én garantáltan eljuttatlak a Csucsára.
Mikor meg már impotens is leszel, vár újra Párizs és az Állj fel, torony!
Te eltévedt lovas, te zseni, én majd visszavezetlek, tudom az utat, majd én megmentelek, megmentelek magadnak!
Ahogy a gyilkosságban az az unfair, hogy a gyilkos marad életben, a házasságban az, hogy mindketten életben maradnak.
De én megbocsátok!
Te a halált éled, nekem meg az élet halad.
A nyíltsebem te vagy, de figyelj, én megbocsátok!
Ha meg a sírba viszel a hülyeségeiddel, (milyen Csinszka ma a holt,)
Majd mondom, hogy ja, csak a Darwin-díjammal akartam szelfizni, csak még nem volt.
Megcsinálom nálad a tavaszi agytakarítást, fontos a mentálhigiénia: csodáljanak még jobban a marhák!
Vagy! Ha azt akarod, hogy tiszta legyen a lelked, érd el, hogy le se szarják!
A Xanax olyan, mint a Géza kék az ég… merthogy kék tőle az ég.
A fölös agressziód meg azért fölös, mert nem kell, vagy tudod mit? Még, még!
Én akarom! Akarom ezt a totálisan diszfunkcionális házasságot! Mindjárt.
Amíg a halál el nem választ vagy amíg a halált nem választom inkább. De nem.
Ez egy előre megbocsátó szép üzenet. Neked. Nekem.

Puszi:
Csé

Ui: Jaj, nem, ne add meg! Az csak a fél életem, amit odaadtam. A múltkor te hívtál meg.

Nyelvtan tételek

I. KOMMUNIKÁCIÓ

1. A kommunikáció zavarai

Feladat: Olvassa el az alábbi párbeszédeket! Mi a probléma a kommunikációval az alábbi helyzetekben? A kommunikáció elméletében használt szakszavak segítségével írja körül a problémát!

1.

- Képzeld, kisfiam, találkoztam Juli nénivel.
- Aha.
- Nagyon meghízott ám tavaly nyár óta. Üdvözöl téged is, meg a bátyádat is, majd add át neki, ha találkozol vele!
- Jó.
- Meg a Feri bácsi is biztos üdvözöl, de ő most nincs Magyarországon, képzeld állást kapott Kanadában és most ott van.
- Aha.

- Állítólag medvét vadászik egy kinti régi barátjával. Még általánosba jártuk együtt, valami Nándi. Hallottad már a nevét emlegetni?
- Nem.
- Na mindegy is, pedig ez a Nándi régen…

2.

- Szia, Apa, képzeld, megtanultam két ujjal fütyülni.
- Na, ne mondd! Nem láttad a sót?
- Nem. Figyelj, ez egy teljesen új módszer, nézd!
- Hát ezt a levest így nem lehet megenni, nem te raktad el valahová?
- Nem, mondom, hogy nem. De nézd, én ezzel a két ujjammal csinálom.
- Mindegy, megeszem így.
- Oké, hagyjuk!

3.

- Szerinted miért mond most tök másokat magáról a Peti?
- Biztos megváltozott a narratív identitása.
- Mi van?
- Metafizikus krízisnél gyakran rekonstruálja az egyén a narratív identitását.
- Én meg azt hittem, hogy csak simán hazudik.

4.

- Halló! Halló! Ki az? Kicsoda? Nem hallom jól!

5.

- Do you speak english?
- Bocsánat, nem értem.

6.

- Szia, Petikém, hogy vagy?
- Csákány Nagyi! Minden pöpec. Kajakra adom az új képed a Fácsén!
- Kajakra? Kinek adod?
- Senkinek Fain a képed.
- Fain? Hát, köszönöm, Petike! Akkor átjössz délután a pulóveredért?
- Ezt most szkippelem.
- Tessék?
- Nem jó ma, de azért, tudod, YOLO!

2.) A közlésfolyamat nem nyelvi tényezői non-verbális kommunikáció

Feladat: Nézze meg az alábbi képet és értelmezze a rajta látható helyzetet: a testtartást, mimikát, egyéb testnyelvi jeleket és lehetséges jelentéstartalmukat. Jellemezze a közlésfolyamat nem nyelvi kifejezőeszközeit, mutassa be, hogyan gazdagítják a verbális kommunikációt!
Írjon egy lehetséges párbeszédet, ami elhangozhat a szereplők között!

3.) A hír

Feladat: Alkosson a hír műfaji elvárásainak megfelelően szöveget az elmúlt napok eseményeiből! Milyen feltételeknek kell teljesülniük egy hírben?

4.) Reklám

Feladat: Válasszon a képek közül egyet és elemezze a hatáskeltés eszközeit bemutatva!

Impossible Is Nothing – a Pekingi Olimpiára készült kampányban

II. A MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE

5.) **A nyelvrokonság bizonyítékai**

Melyek a nyelvrokonságunk bizonyítékai?

Mit bizonyít az, hogy alapszókincsünk egyezést mutat legközelebbi nyelvrokonainkkal a következő szócsoportokban:

- *én, te, ki, mi, ez*
- *van, lesz, néz, ad, tesz, eszik, iszik, áll, megy, él, fél*
- *nyíl, lő, öl, nyúl, róka, nyuszt, daru, fajd, fogoly*
- *háló, hab 'hullám', jó 'folyó', hal, keszeg;*

6.)Tétel: A Halotti beszéd és könyörgés

Feladat: Ismertesse szövegemlékünket, mutassa be mi jellemezte nyelvileg a szöveg keletkezési korát!

Látjátuk feleim szümtükhel, mik vogymuk: isá, pur ës homou vogymuk. Mënyi milosztben terömtevé elevé miü isëmüköt Ádámot, ës adutta valá neki paraadicsumot házoá. Ës mënd paradicsumben valou gyimilcsëktül mondá neki élnië. Hëon tilutoá ut igy fá gyimilcsétul. Gye mondoá neki, mérët nüm ënëik: isa, ki napon ëmdöl az gyimilcstul, halálnek haláláal holsz. Hadlavá holtát terömtevé Istentul, gye feledevé. Engedé ürdüng intetüinek, ës ëvék az tilvot gyimilcstul. Ës az gyimilcsben halálu evék. Ës az gyimilcsnek úl keseröü vala vizë, hugy turkolat migé szakasztja valá. Nüm hëon mogánek, gye mënd u fajánek halálut ëvék. Haraguvék Isten, ës vetevé ut ez munkás világ belé: ës lëün halálnek ës pukulnek fëszë, ës mënd u nemének. Kik azok? Miü vogymuk. Hugy ës tiü látjátuk szümtükhel: isa, ës nüm igy embër múlhatja ez vermöt, isa mënd azhuz járou vogymuk.

III. EMBER ÉS NYELVHASZNÁLAT

7.) Tétel: Határon túli magyar nyelvűség

Feladat: Ismertesse hol élnek magyarok jelentős számban határainkon túl, valamint ismertesse a kisebbségek alapvető jogait! Mit nevezünk kétnyelvűségnek, kettős nyelvűségnek, kevertnyelvűségnek?

8.)Nyelvjárások, nyelvi norma

Feladat: Melyik nyelvjárásba tartozik a szöveg? Honnan tudod? Milyen szabályos hangmegfelelések vannak a palóc nyelvjárásban?

(Tessék még elmondani, hogy a vászonból mit varrtak a régi öregek?)

– A régi öregek? Hm ász sok vóná elmondanyi, má csákugyán. Álsóruhát is, felsőt is, ábá jarták, úgy nevesztiék, vászongátyat, gátyanák hívták, úgye, loboguos inget, hosszúujjú inget. Az a csudá, hogy győsztek mosnyi az asszonyok, mer az ugye (hogyne), mikor megazott á hátarbá, milyen piszkos lehetett áz. És ezeket csinaltág belől. Meg zsakot, fejeltakaruot, lepedőt. Ázutan szálmázsakot, mindent ábbou csináltunk ezelőtt, min mos, hogy minden kiészen van a bótba. Minden mágonk munkajá vót.

IV. A NYELVI RENDSZER

9.)A magyar nyelv mássalhangzórendszere

Feladat: Keressen a mellékelt szövegben példákat a mássalhangzók alkalmazkodására! Fejtse ki, hogyan és miért következnek be a módosulások!

A rabszolgák azt mondják, a szabadság sokkal jobb. Ezt persze senki nem vonja kétségbe.

10.) Tétel: Szóelemek

Feladat: Bontsa elemeire az alábbi szövegrészlet kiemelt szavait, nevezze meg a toldalékmorfémák fajtáit és szerepüket!

Ezekben az években különböző legendák *keringtek* róla. Nicholas Rowe, első életrajzírója szerint Shakespeare Londonba menekült, *elkerülendő* az ellene indított bűnvádi eljárást, melyben tiltott *vadászattal vádolták*. Egy másik történet szerint Shakespeare Londonban a színház támogatóinak lovait látta el. Ezzel kezdte színházi karrierjét, és beszélték, hogy vidéki *tanító* is volt egy darabig – mind megannyi hallomásból származó mendemonda.

V. A SZÖVEG

11.) A szöveg fonetikai eszközei

Feladat: Jelölje a szövegben az írásjeleket, majd olvassa fel. Mutassa be, hogyan jelölik ezek az írásjelek a beszédben használt különböző fonetikai eszközöket!

a, Hazánk kontinentális klímájából és az ország alacsony tengeerszint feletti magasságából következik, hogy felettünk a levegő sokszor poros, párás és a napot gyakran felhő takarja el.

b, Nézd, fiam! Tíz esztendeje vagyok itthon. Sose kérdeztem tőled az effélét.

c, Csaknem huszonnégyezer gimnazista és szakközépiskolás látott hozzá reggel a magyar irodalmi tételek kidolgozásához, köztük a budapesti Táncsics Mihály Gimnázium végzős diákjai is.

12.) Tétel: Az önéletrajz

Feladat: Olvassa el József Attila önéletrajzát, és ítélje meg azt az önéletrajzírás szabályai alapján! Adjon fiktív tanácsokat az önéletrajz írójának, mit hagyjon ki az életrajzából, ha állást akar találni magának, tanácsait indokolja is!

JÓZSEF ATTILA: CURRICULUM VITAE

1905-ben születtem, Budapesten, görög-keleti vallású vagyok. Apám - néhai József Áron - három esztendős koromban kivándorolt, engem pedig az Országos Gyermekvédő Liga Öcsödre adott nevelőszülőkhöz. Hét esztendős koromban anyám - néhai Pőcze Borbála - visszahozott Budapestre s beiratott az elemi iskola II. osztályába. Anyám mosással és takarítással tartott el bennünket, engem és két nővéremet. Házaknál dolgozott, odajárt reggeltől estig s én szülői felügyelet nélkül iskolát kerültem, csibészkedtem. A harmadikos olvasókönyvben azonban érdekes történeteket találtam Attila királyról és rávetettem magam az olvasásra. Nem csupán azért érdekeltek a hun királyról szóló mesék, mert az én nevem is Attila, hanem azért is, mert Öcsödön nevelőszüleim Pistának hívtak. A szomszédokkal való tanácskozás után a fülem hallatára megállapították, hogy Attila név nincsen. Az Attila királyról szóló mesék fölfedezése, azt hiszem döntően hatott ettől kezdve minden törekvésemre, végső soron talán ez az élményem vezetett el az irodalomhoz, ez az élmény tett gondolkodóvá, olyan emberré, aki meghallgatja mások véleményét, de magában fölülvizsgálja; azzá, aki hallgat a Pista névre, míg be nem igazolódik az, amit ő maga gondol, hogy Attilának hívják.

Kilenc éves koromban kitört a világháború, egyre rosszabbul ment a sorunk. Kivettem a részemet az üzletek előtt való álldogálásokból, - volt úgy, hogy este kilenc órakor odaálltam az élelmiszerüzem előtt várakozó sorba és reggel fél nyolckor, mikor már sorra kerültem volna, jelentették ki az orrom előtt, hogy nincs több zsír. Úgy segítettem anyámnak, ahogyan tudtam. Vizet árultam a Világ moziban. Fát és szenet loptam a Ferencvárosi pályaudvarról, hogy legyen fűtenivalónk. Színes papírforgókat csináltam és árusítottam a jobb sorsban élő gyerekeknek. Kosarakat, csomagokat hordtam a vásárcsarnokban stb. (...) Közben - öt elemi elvégzése után - polgári iskolába jártam.

1919 karácsonyán meghalt anyám. Gyámommá az árvaszék sógoromat, a most elhunyt Makai Ödön doktort nevezte ki. A gimnázium VI. osztályát színjelesen végeztem, jóllehet pubertáskori zavarok miatt több ízben öngyilkosságot kíséreltem meg, hiszen valójában sem akkor, sem előzőleg nem állott fölvilágosító barátként mellettem senkisem. Már megjelentek első verseim is, 17 éves koromban írt költeményeimet a Nyugat publikálta. Csodagyereknek tartottak, pedig csak árva voltam.

(...)

Elhatároztam, hogy végképpen író leszek és szert teszek olyan polgári foglalkozásra is, amely szoros kapcsolatban áll az irodalommal. Magyar-francia-filozófiai szakra iratkoztam a szegedi egyetem bölcsészeti karán. Napokat ettem, verseim honoráriumából fizettem lakásomat. De minden kedvemet elszegte az, hogy Horger Antal professzor, kinél magyar nyelvészetből kellett volna vizsgáznom, magához hívatott s két tanú előtt - ma is tudom a nevüket, ők már tanárok - kijelentette, hogy belőlem, míg ő megvan, soha nem lesz középiskolai tanár, mert „olyan emberre - úgymond - ki ilyen verseket ír".

A következő évben - húsz éves voltam ekkor - Bécsbe mentem, beiratkoztam az egyetemre s abból éltem, hogy a Rathaus Keller bejáratánál újságot árultam és a Bécsi Magyar Akadémikusok helyiségeit takarítottam. (...)

Ezután Pestre jöttem. Két szemesztert hallgattam a pesti egyetemen. Tanári vizsgát mégsem tettem, mert - Horger Antal fenyegetésére gondolva - azt hittem, úgysem kapnék állást. Majd a Külkereskedelmi Intézet magyar-francia levelezőnek alkalmazott, megalakulásakor, - referenciával azt hiszem szívesen szolgál Kóródi Sándor úr, volt vezérigazgatóm. Ekkor azonban olyan váratlan csapások értek, hogy bármennyit edzett az élet, nem bírtam ki - az OTI előbb szanatóriumba, majd

táppénzállományba utalt neuraszténia gravisszal. Hivatalomtól megváltam, beláttam, hogy nem lehetek tehertétel egy fiatal intézmény nyakán. Ezóta írásaimból élek. Szerkesztője vagyok a SZÉP SZÓ c. irodalmi és kritikai lapnak. Magyar anyanyelvemen kívül írok és olvasok franciául és németül, levelezek magyarul és franciául, perfekt gépíró vagyok. Tudtam gyorsírni is, - egy havi gyakorlattal ezt a tudásomat fölfrissíthetem. Értek a sajtó nyomdatechnikájához, tudok szabatosan fogalmazni. Becsületesnek tartom magam, azt hiszem, hogy fölfogásom gyors és hogy munkában szívós vagyok.

(1937)

13.) Intertextualitás

Feladat: Határozza meg, honnan származnak a párbeszédek intertextuális kapcsolatai! Ha elkülöníthető, határozza meg, melyik az archetextus az idézett szövegekben? Meg tudjuk-e határozni, hogy milyen céllal került a szövegtestbe?

a) - Vannak még tyúkjaitok, Péter?

- Hát, megfogyva bár ... -

b) Odanézz, hogy rohan az a gyerek!

- Látom. Mint az őrült, ki letépte láncát.

c) ***Karinthy Frigyes:***

***Ady Endre*: MOSLÉK-ORSZÁG**

Jött értem a fekete hajó,
Jött értem a fekete vizen.
Álom-királyfit, vitt, tova vitt
Moslék-országnak mentiben -
Fekete hajó, fekete vizen.

Moslék-ország, hajh cudar ország,
Hajh, Hortobágy, zsír-szívü rém; -
Hajh, Átok-város, Redves-ugar:
Piszok-hazám, mit kapaszkodsz belém?
Fekete vizeken jöttem én.

Vagyok a nyugati sirály -:
De magyarnak köpött ki a föld.
Moslék-ország a nyakamon ül,
Engemet Moslék-ország örökölt:
Nyöszörög a hájszagu föld.

Már nem megyek el, fekete hajó,
Moslék-ország hagy' örülj szegény!
Hadd ugassanak, hadd ugassanak,
Fekete vizen, fekete legény,
Hajh, kutyafáját szomorú legény.

d) **Kosztolányi Dezső: Halotti beszéd** (részlet)

Látjátok feleim, egyszerre meghalt
és itt hagyott minket magunkra. Megcsalt.
Ismertük őt. Nem volt nagy és kiváló,
csak szív, a mi szívünkhöz közel álló.
De nincs már.
Akár a föld.
Jaj, összedőlt
a kincstár.

VI. A RETORIKA ALAPJAI

14.) A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai, a jó szónok képességei

Feladat: Fogalmazzon meg egy olyan hirdetést, amelyre a tökéletes szónokok jelentkezését várja! Sorolja fel a hirdetésben a szükséges tulajdonságokat, képességeket!

15.) A beszéd felépítése

Feladat: Hogyan épül fel a beszéd? Milyen részei vannak? Az alábbi mondatok hova tartoznak, és milyen közönségnek szólhatnak?

– Tisztelt Ház!
– Atyámfiai! Véreim! Polgártársak!
– Kedves Nézőink!
– Kedves Vendégeink, drága Barátaim!
– Sziasztok skacok!
– Tisztelt Kollegáim!

16.) Érvelési hibák

Feladat: Milyen érvelési hibákat vélsz felfedezni az alábbi megszólalásokban?

a., Aki húst eszik, nem tiszteli az állatokat. Aki nem tiszteli az állatokat, nem tisztel semmilyen élőlényt. Aki nem tisztel semmilyen élőlényt, előbb-utóbb gyilkolni kezdi

az embertársait. Végül teljesen kiirtjuk egymást. Ezért nem szabadna senkinek húst ennie.

b,. Nem hinném, hogy Weinstein jó filmeket gyártott volna, hiszen nőket abuzált.

c., Dosztojevszkij nem írhatott jó könyveket, mert szélsőséges nacionalista nézeteket vallott.

d., Egyik ismerősömtől hallottam, hogy a munkatársa rokonának kisfia a védőoltást kapott, majd utána egy héttel lebénult. Ezért egyértelmű, hogy a védőoltások veszélyesek a gyerekekre.

e., Mindenki tudja, hogy a Windows instabil, a Linux pedig biztonságos operációs rendszer.

f., Tagadja, hogy rendszeresen veri a feleségét?

VII. STÍLUS ÉS JELENTÉS

17.) Szóképek

Feladat: A képszerűség mely eszközeivel ér el művészi hatást a költő a következő idézetekben?

„Hálót fon az est, a nagy barna pók”

„Ott, hol a kis Túr siet beléje,

Mint a gyermek anyja kebelébe”

„Egy kirakatban lila dalra kelt
Egy nyakkendő ; de aztán tompa, telt
Hangon a harangok is felmerengtek.”

„Kukorica Jancsit célozza vasával.”

„A városban felüti műhelyét, gyártja a kínok szúró fegyverét a merev éjszaka fénye.”

18.) Tétel: A metonímia fajtái

Feladat: Az alább ismertetett példákon keresztül ismertesse a metonímia jellemzőit, valamint ismerje fel annak fajtáit!

Ez a film Hollywood újabb szenzációs alkotása.

A XIX. század nagyot alkotott.

Nincs egy vasam sem.

Arcán patakokban folyik a bánat.

Ennek a fiúnak elég nagy az arca.

A bálban piros szoknyák forogtak.

A falamon három Picasso lóg.

19.) Hangszimbolika

Feladat: Az alábbi versrészletek segítségével mutassa be, milyen szimbolikus jelentésük lehet a hangoknak! Hogyan erősíti a hangzás a jelentést?

a, Petőfi Sándor: CSATADAL

Trombita harsog, dob pereg,
Kész a csatára a sereg. Előre!
Süvít a golyó, cseng a kard,
Ez lelkesíti a magyart. Előre!

b, Arany János: SZONDI KÉT APRÓDJA

Szél zendül az erdőn, – ott leskel a hold:
Idekinn hideg éj sziszeg aztán!”

c, József Attila: A FÁN A LEVELEK

A fán a levelek
lassan lengenek.
Már mind görbe, sárga
s konnyadt, puha.

d, Babits Mihály: MESSZE, MESSZE…

Bús donna barna balkonon
Mereng a bíbor alkonyon

20.) Tétel: Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra

Feladat: Milyen műfajba tartoznak a következő szövegek? Milyen új nyelvi jelenségeket figyelhetőek meg bennük? Milyen veszélyeket hordoznak ezek a nyelvi újdonságok?

- mizu?

- tanulok :P te?

- semmi kül. találkoztam a petivel

- OMG minek?

- Csak dumáltunk ☺

- nice. képzelem…

- na mek mer álmos vagyok, majd holnap suliban

- ok jó8!

+tudtam h mi a baj. 4kor moszkva! :P

Szia!

A lényeget csatoltam, jelezd ha megkaptad.

D.